

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПАДКОВОГО ПРАВА

*Борисенко Дар'я Олександрівна,
студентка 3 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н, доцент Завальнюк С.В.*

ПРОБЛЕМИ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПІКИ НАД МАЙНОМ

Зв'язок між інститутом опіки та спадкового права відображається у тому, що завдяки опіки в осіб, які через певні підстави не можуть самостійно реалізувати свої права, виникає можливість успадкувати майно й стати його повноцінними власником. При спадкуванні за участю опікуна проблемою є прийняття опікунами спадщини на користь підопічного.

Якщо говорити про правовий статус малолітнього та недієздатного спадкоємців, то особливістю є й те, що відповідно до ч. 4 ст. 1268 ЦК України такі особи вважаються такими, що прийняли спадщину, крім випадків, коли опікун відмовляється від прийняття спадщини від імені підопічного спадкоємця. При регулюванні порядку прийняття спадщини законодавцем прирівняно малолітніх та недієздатних осіб до спадкоємців, які постійно проживали разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини і протягом встановленого строку не відмовилися від неї [1]. Таке положення на перший погляд сприяє більш дієвій охороні майнових прав підопічних, бо підопічний набуває майнових прав. Проте ж, спадкове майно може бути обтяженим певним зобов'язанням, передбачати надмірні витрати щодо утримання тощо. Звісно, опікун має врахувати негативні наслідки прийняття такого спадку, але все ж більш ефективним було б встановити правила про прийняття спадщини опікуном лише за дозволом органу опіки та піклування. Окрім цього, чинне законодавство України не розкриває механізм прийняття підопічним у спадщину майна, що перебуває під заставою. Аби уникнути проблеми, що може виникати через це у правозастосовчій діяльності, досить доцільним є доповнення ст. 71 ЦК України положеннями щодо надання згоди на заставу майна, одна із співвласників якого – особа, над майном якої встановлено опіку; прийняття у спадщину майна, спадкоємцем якого є підопічний.

Привертає увагу й охорона майнових прав осіб, які відсутні у місці постійного проживання. Так, опікун особи, яка визнана безвісно відсутньою,

може вимагати передачі у спадок її спадкової частки, яка ще не була передана. Проте невирішеним є питання щодо того, чи може опікун над майном безвісно відсутньої особи подавати від її імені заяву про прийняття або відмову від спадщини, бо згідно ч.3 ст. 44 ЦК України, опікун має виконати обов'язки тільки на користь особи, визнаної безвісно відсутньою [1]. Посиленням проблеми є й, те, що прийняти спадок – це право, а не обов'язок спадкоємця. Встановлюючи опіку над майном відсутньої особи необхідно мати на меті охорону її інтересів, а заборона надання згоди щодо прийняття такого спадку робитиме охорону майнових прав відсутніх осіб неповною, тим самим буде суперечити меті призначення опіки над майном.

Необхідно уточнити й питання спадкування підопічними транспортних засобів усіх видів, успадкування яких є доволі сумнівним, враховуючи неможливість особистого їх користування. В такому разі, висновок про необхідність відчуження майна виходитиме із нереальності реалізації прав власності на таке майно підопічним. В таких випадках, опікун такі речі має використовувати в інтересах підопічного [2].

Іншою групою проблем, що пов'язані з прийняттям спадщини при опіці, є питання щодо реалізації права опікуна на відмову від спадщини від імені підопічного. За ч. 4 ст. 1273 ЦК України, опікун може відмовитися від прийняття спадщини, належної підопічному, лише з дозволу органу опіки та піклування. Положення ст. 68 ЦК України, регламентує, що опікун, його дружина, чоловік та близькі родичі не можуть укладати договори з підопічним; опікун не може здійснювати дарування від імені підопічного, зобов'язуватися від його імені порукою, а також представляти підопічного в суді при розгляді спору між підопічним і дружиною, чоловіком опікуна або його близькими родичами [1]. Із такого загального правила є винятки. Такі особи не можуть укласти договір дарування на користь підопічного, тобто передавати йому у власність майно безоплатно; укласти договір позички на користь підопічного, тобто передати майно у безоплатне користування. Ці правила спрямовані на гарантію охорони майнових прав підопічних. Певне зауваження є тільки щодо вживання терміну «договори» у цій статті, бо, наприклад, за ч. 4 ст. 1273 ЦК України, відмова опікуна від імені підопічного від прийняття спадщини на користь близьких родичів опікуна, які також є спадкоємцями, є одностороннім правочином, а відповідно, може здійснюватися за дозволом органу опіки та піклування [1]. Аби усунути такі протиріччя, доцільною є заміна терміна «договори» на «правочини».

Отже, чинне законодавство України містить певні протиріччя та недоліки у сфері правовідносин, пов'язаних з прийняттям спадщини при здійсненні опіки над майном. Певне його доповнення та доопрацювання

сприятиме підвищенню гарантії захисту законних прав та інтересів осіб, які відповідно до певних обставин позбавлені можливості реалізовувати свої права самостійно.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України від 31.03.2019. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003, №№ 40-44. – с.356.
2. Эмирлов К. П. О праве опекуна отыскивать наследство в пользу безвестно отсутствующего. Журнал гражданского и уголовного права. Кн. 8. – С. 20-25.

Бугаєць Альона Сергіївна,

*студентка 3 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Завальнюк С.В.*

СПАДКУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Значна кількість громадян України рано чи пізно у своєму житті стикається з питаннями спадкування, його нюансами, передбаченими законодавством України, або ж із прогалинами в законодавстві, пов'язаними з різними аспектами спадкування. Одним із аспектів спадкування є так зване «спадкування корпоративних прав». Слід зазначити, що в цілому, як на законодавчому рівні, так і на практичному рівні вирішуються питання спадкування корпоративних прав, але водночас залишаються проблемні питання, які потребують чіткого законодавчого регулювання, щоб уникнути майбутніх порушень як прав спадкоємців, так і третіх осіб.

Перш за все, слід вказати, що відповідно до Цивільного Кодексу України (далі ЦК України) поняття «спадщина» означає передачу прав і обов'язків (спадщини) від померлого іншим особам. [1] Водночас, поняття «корпоративні права» закріплене в Господарському кодексі України визначається як права особи, частка якої визначена у статутному фонді (майні) господарської організації, включаючи повноваження цієї особи брати участь у управлінні прибутками (дивідендами) такої організації та активами господарської організації у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інших повноважень, передбачених законом та статутними документами. [2] У цьому випадку відповідно до ст. 1219 Цивільного кодексу України, спадщина не включає права та обов'язки, невіддільно пов'язані з особистістю спадкодавця (немайнові права заповідача), такі як